

Izhaja v Trstu vsak
= petek popoldne =
Uredništvo in upravnništvo
ulica Boschetto št. 5. II. nad.
= Telefon št. 1570 =

Delavski List

Posamezna številka
= 6 vin. =
Inserati po dogovoru.
Naročnina za celo leto
4.20 K., pol leta 2.10 K.,
četrt leta 1.05 K. - Ino-
zemstvo več poštnina.

Glasilo slovenskih socialistov na Primorskem.

Slovensko in italijansko vseučilišče.

(Dalje).

Mnenje, da bi lahko dobili v Trstu za-
jedno z italijanskim tudi slovensko vseučilišče, je tako otroče, da je naravnost ne-
dopustno. Zlasti pa postane zoperno, ko se
ve, da verjamejo v tako idejo najmanj oni,
ki jo sicer slabo, pa vendar zagovarjajo
pred ljudstvom, ki si o sedanjem političnem
kaosu ne more vsvariti lastnih pojmov.
Na shodu za slovensko vseučilišče v Na-
rodnem domu je n. pr. dr. Rybář rekel
med svojim govorom tudi, da naj navzochi
nikar ne mislijo, da nam že ta shod ures-
niči željo po slovenskem vseučilišču za ka-
tero da se bomo morali bojevati še leta in
leta. Iz tega bi se dalo sklepati, da je dr.
Rybář sam prepričan, da če tudi ne dobé
Italijani vseučilišča v Trstu, ne dobimo še
mi Slovenci svojega vseučilišča niti v
Ljubljani. Iz dr. Rybářevega govora je od-
sevalo jasno, da je on sam prepričan, da
dobe Italijani vseučilišče, ako ne v Trstu
pa drugod vseeno prej nego mi, in da je to
celo logično. Kako je tedaj mogoče, da
odreka dr. Rybář Italijanom vseučilišče v
Trstu, ako se ne ustanovi v tem mestu
tudi slovenskega, ko je vendar — sodeč
po njegovem govoru — jasno, da dobimo
svoje vseučilišče šele po italijanskem, tedaj
da bi tudi prišli do slovenskega vseučilišča
v Trstu samo tedaj ako ga v Trstu najprej
dobe Italijani. Ako pa ne dobé Italijani
svojega vseučilišča v Trstu, potem je tudi
zaenkrat izključeno, da bi bil Trst sedež
tudi slovenskega vseučilišča. Opravičeno je
popolnoma, ako kranjski klerikalci opo-
rekaajo italijanskemu vseučilišču v Trstu.
Oni vedo prav dobro, da bi poslednje pri-
vleklo v Trst tudi slovensko vseučilišče
čemur pa nasprotujejo, ker hočejo na vsak
način slovensko pravno in teološko fakul-
teto v Ljubljani. Za klerikalce je jasno.
Ako hočejo imeti slovensko vseučilišče v
Ljubljani pod svojo komando, potem ne
smejo dovoliti italijanom vseučilišča v Trstu.
Kdor je pa prepričan, da bi bilo slovensko
vseučilišče v Trstu za nas važnejšega kul-
turnega pomena nego v Ljubljani tudi zato,
ker samo v Trstu skupno z Italijani pri-
demo lahko do popolnega vseučilišča in
do tehnike, ta mora brezdrugača podpirati
Italijane, da se uresniči njihova skupna
želja po vseučilišču v Trstu. Proti temu
so slovenski klerikalci tedaj samo iz ego-
istično strankarskih interesov in svojega
stališča prav. Tržaški narodnjaki so pa
proti ital. vseučilišču v Trstu iz razlogov,

ker mislijo, da je to postulat italijanske
nacionalistične stranke v Trstu katerej
hočejo škodovati. Seveda jih je do tega
zapeljala zaslepljenost, da si v njej in z njo
predstavljajo italijanski živelj v Avstriji.
Tu je zopet dokaz da tudi slovenski na-
rodnjaki v Trstu uporabljajo svoje moči ne
zato, da bi koristili narodu, ampak zato, da
škodujejo drugim. In zato se ne boje za-
tajiti niti svojega prepričanja. Tudi pri njih
prevladuje mesto želje po napredku, ško-
doželjnost do drugih.

Priznamo, da so zadali tržaški ital. na-
cionalci slovenskemu narodu hude rane in
da so še vedno naši odurni sovražniki, ki
bi nas, ako bi nas le mogli utopili v žlici
vode. Priznamo, da so in da nasprotujejo
kar z barbarično silo ustanoviti slovenske
ljudske šole v Trstu. Ampak zahteva po
ital vseučilišču v Trstu je postulat vseh
avstrijskih italijanov od katerih je posebno
v Trstu ogromen skoraj največji del, ki se
več ne strinja z njihovimi načeli in z nji-
hovo politiko. Odreka ti italijansko vseučilišče
v Trstu se ne odreka vspehov ital.
nacionalistom ampak se odreka želji in
opravičeni zahtevi celega naroda, kar na-
sprotuje tudi principu narodne avtonomije,
ki jo tržaški narodnjaki včasih tako ognje-
vito zagovarjajo. Ako so ital. nacionalci,
ki nasprotujejo slovenskim šolam v Trstu,
tega ne delajo ital. soc. dem. In ako sem
se v glasilu stranke jasno izjavil za slov. in
ital. vseučilišče v Trstu, sem naredil to iz
prepričanja, da je Trst najprimernejše
mesto za veliko popolno vseučilišče od ka-
terega bi imeli največ koristi mi Slovenci,
ker je največ potrebujemo in ker vem, da
prevladuje enako mnenje tudi med tistim
delom italijanskega prebivalstva, ki je že
davno opustilo brezplodni in surovi nacio-
nalni šovinizem, ki ga skrbno goji ital.
nacionalistična stranka.

Iz vsega je tedaj razvidno, da je najlo-
žja in nakrajša pot do našega vseučilišča
najprej skupna zahteva po vseučilišču v
Trstu, in drugič, ker se že ve, da morajo
dobiti Italijani svojo pravno fakulteto prej
nego mi, da se izrečemo za italijansko
pravno fakulteto v Trstu potom katere
pridemo s pomočjo ital. socialistov najprej
tudi do slovenskih paralel na ital. pravni
fakulteti in tako naprej polagoma do po-
polnega italijanskega in slovenskega vseučilišča
v Trstu, logična posledica katerega
bi bile tudi v Trstu slovenske srednje šole.
Tega se pa seveda ne da doseči s prazno
negativno politiko in s praznim sovraštvom
do vsega kar je italijanskega. Resno je

treba uvaževati, sedanje razmere v katerih
nam ni mogoče doseči več nego razmere
same dopuščajo. Ne sme se ovirati dela
ital. socialistični stranki, katera mora biti
v postopanju za upravičene zahteve Slo-
vencev previdna, ako noče dati ital. nacio-
nalcem priložnosti, da bi izkoristili njeno
pravicoljubnost v podtikanje nji protina-
rodnosti ter bi tako zopet zanetili narodnjaški
šovinizem, ki v sreih nekdanjih pristašev
ital. nacionalne stranke ugaša le pologoma
in se polagoma spreminja v ljubezen do vseh
narodov tedaj tudi do nas Slovencev.

i. r.

Gabrščeku in liberalizmu.

II.

Zadnji Vaš članek 14./I. 1906 v 6. šte-
vilki «Soče» je tako nizek, da se moram
siliti, dati Vam zadnji odgovor. Naš
«Delavski List» se je tekomenega leta
tako lepo razvil in naše socialnodemokra-
tične organizacije v okolici goriški tako
lepo naraščajo in se konsolidirajo, da je
škoda trenutka, da bi se resen človek še
pečal z Vami in z Vašim listom. Le, ker
se je bilo ob pričetku polemike želelo, naj
odgovarjam, storim to danes, in iz mojega
odgovora sodrugi tudi vidijo, da je vsak
daljši odgovor in vsako daljše pojasnilo
nepotrebno in za socialnodemokratično
stranko nepristojno. Ste predsednik izvrše-
valnega odbora napredne stranke in zastopnik
narodne liberalne stranke goriških sloven-
skih mest in trgov. Le s tega stališča je
sploh bila dana možnost, polemizirati z
Vami, v tem oziro pa je polemika dejansko
obrodila plod. Slovenski politični svet sedaj
pozna Vašo naprednost, Vašo svobodomi-
selnost in Vašo demokratičnost.

Trudil sem se leta 1899 zaman, Vam
pojasniti razliko med liberalizmom in na-
prednostjo, ker ste po značaju in svoji
vzgoji instinktivno liberalci. Naprednosti
pa, kakor vidim, še danes ne razumete.
Napreden je politični straukar tedaj, kadar
priznava one politične principe in jih za-
stopa, ki se nam podajajo na podlagi
rezultatov moderne vede. Ne podaja torej
nikake posebne vsebine političnega programa,
ne političnega načela, marveč le splošno
naglasa, da stranka stremi prilagoditi poli-
tičnemu življenju pridobitke socialne vede.
Rezultati umskega dela 19. stoletja se dajo
pač izraziti z nazivi darvinizem, marksizem,
naturalizem in subjektivni estetizem. Od
političnih strank stoji na tem modernem
stališču, torej najbolj naprednem stališču

socialnodemokratična stranka. Ako se Vi
kot načelnik napredne stranke na Goriškem
borite proti dejansko napredni socialno-
demokratični stranki, potem pač tajite lastni
stranki naprednost in bijete sebe po obrazu.
Z bojem proti naprednim idejam ste doka-
zali, da ste dejansko nazadnjak, liberalci,
in sicer hujši nazadnjak nego klerikalna
struja, ki je danes prevzela stališče mark-
sizma, kolikor se tiče socialnega in eko-
nomskega vprašanja, ter povdarja posebej
le versko stališče in je radigate nasprotnica
socialnodemokratične stranke.

Trdite, da Vaša stranka povdarja na
shodih, da je svobodomiselnost. Napredna
stranka je leta 1900 po moji inicijativi
prevzela točko v program, ki hoče preci-
zirati svobodomiselnost, to je: vera je pri-
vatna stvar. Socialnodemokratična stranka
se dalje ne spušča v podrobnosti te točke,
ali danes je socialnodemokratična stranka
priznana povsod kot svobodomiselnostna stranka,
t. j. ki najbolj spoštuje prepričanje, znan-
stveno versko in politično vsakega. Vi pa
terorizirate akademične pristaše socialno-
demokratične stranke na Goriškem in jim
grozite s pogubo eksistence, ako bi prosto
povdarjali svobodomiselnost socialnodemo-
kratične stranke, da bi po prostem pre-
pričanju sledili danes najlepšim naukom
kake politične stranke sploh. Da je naš
socialni ekonomični program res zvišen
program, mora priznati vsak človek zdrave
pameti. Kvečjemu gre za vprašanje, ali so
visoki socialni cilji dosegljivi v bodočnosti
ali ne, torej je kvečjemu vprašanje taktike.
To stališče sem zavzemal še leta 1900, ko
se je napredna stranka ustanovila, trdeč,
da se je jelo pojavljati na Goriškem gibanje
socialnodemokratične stranke ter je torej
prepustiti delavstvu lastno organizacijo, zato
pa se je vzel v napredni program: delav-
sko gibanje se pozdravlja in se ga bo po
moči podpiralo.

Faktično sem l. 1900 ustanovil napredno
kot prehodno stranko t. j. hotel sem na-
predne ekonomične in politične nazore na
Goriškem polagoma uvesti, ker sem konsta-
tiral, da je bilo ljudstvo na Goriškem
takrat še premalo zavedno, da bi bilo pri-
stopno lepim a težkim socialnodemokra-
tičnim idajam. Vi sami ste vpiroči drja.
Staniča to na znanje vzeli in prej in slej
ste svojo naprednost kot negativno stran
proti klerikalizmu izražali: če drugače ne
tudi kot socialni demokratje! Seveda ste
na to pozabili, kakor na druge stvari, ker
ste se v svoji strasti zagrizli v me. Vaši
pristaši Vam morajo pač očitati, da ste
skrajno neprevidni, da ste pričeli boj s

Izganjanje hudiča*).

Profesor Wahrmud je omenil v svoji
lanski aferi izganjanje hudiča, ki se je vr-
šilo l. 1891. Dotični slučaj dokazuje, da je
duhovščina v naših časih še vedno vdana
babjeverstvu kakor v 15. stoletju in da se
isto od nje prenaša tudi na ljudstvo. V
našem slučaju ni izganjal hudiča kak pri-
smojen pater, marveč je bila ta procedura
izvedena po dogovoru s škofijskim ordina-
rijatom in s škofovim dovoljenjem. Radi
tega je ta slučaj tako važen in poučen.

Da bi vedeli o njem tudi naši potomeci,
popisal ga je o. Avrelijan, kojemu je bilo
poverjeno izganjanje, jasno natančno in
vestno. Napisal je o tem celo brošuro, ki
se je imela hraniti v samostanskem arhivu.
Ko je izšla, vzbudila je povsod velikansko
razburjenje. Verniki so se tresli po celem
telesu v groznem strahu, da se hudič še
vedno goni po svetu in da se lahko vsak
hip nastani komu v želodec. Svobodomisleci
so pa z brošuro dokazovali, kakšne vraže
da širijo črni gospodje med ljudstvo. Po-
seben so napadali škofa, ki je nato uka-
zal, da se uniči cela izdaja brošure. Vendar
je prišlo iz tiskarne nekoliko iztisov med
svet, eden je bil poslan od nekd tudi
našemu uredništvu. Hočemo ponatisniti do-
slovni prevod, kot dokument, s kakimi

*) Iz časopisa „Červánsky“, Brno letos št. 1.

sredstvi delajo klerikalci za poneumnevanje
ljudstva.

Brošura se je tiskala v tiskarni A.
Hellmutha v Wemdingu (Bavarsko) in se
glasi:

*Avtentično poročilo o izganjanju hudiča,
ki se je izvršilo dne 13. in 14. jul. 1891.
v kapucinskem samostanu v Wemdingu.*

A.) Predgovor.

Od pustnega torka (10. februarja) sta
zakonska Zilkova z Oberlettermühle opa-
žala na svojem najstarejšem sinu Mihaelu,
ki je bil tedaj 10 let star, čudne prikazni.

Ne le da ni mogel fant sam moliti, tudi
molitve drugih ni smel slišati, da ni iz-
bruhnil v besnost; tudi ni prenesel v bli-
žini nobenih posvečenih predmetov in si je
dovoljeval proti starišem največe surovosti.
Poteze v njegovem obrazu so bile straho-
vito spačene, in prestrašeni stariši so iskali
pomoči pri zdravnikih, toda zaman. V svoji
veliki žalosti so se obrnili na to na pre-
častitega gospoda vikarja Scitza v Dür-
wangen, da bi mogoče z molitvijo rešil
fanta iz čudovitega stanja. Ko je vikar
fanta blagoslovil, a ni nič pomagalo, podali
so se stariši s fantom v bližnji (svemdin-
gski) kapucinski samostan v nadi, da mo-
goče tam izprosita milosti božje za svojega
otroka. Ko smo videli dečka prvič v sa-
mostanu, opazili smo na njem zgoraj ome-
njene prikazni.

Molili smo zanj navadno molitev za bol-
nike. Pri tem je bilo videti na dečku tak-

šen nemir, ali bolje rečeno tako otekline in
besnenje, da smo začutili delovanje slabih
duhov. Ob enem je pokazal tako telesno
moč, kakoršna je izključena pri 10-letnem
otroku, kajti tri odrasli moške ga niso
mogli ukrotiti. Stariši niso dosegli, kar so
želeli; z veliko boleščjo in brezupnostjo so
se vračali domu, ko smo jim priporočali,
da ne bi izgubili zaupanje v boga in da
bi ponovili svoj obisk. Hoteli smo dečku
pomagati in smo uporabili vsa sredstva.
Molili smo za dečka: benedictio a daemone
vexatorium, kakor tudi po dovoljenju od
provincijala o. Fr. Ks. Kappelmayara za-
klinjanje: in Tatanum et angelos apostatos,
ki je bila potrjena od papeža Leona XIII.
dne 19. novembra 1890., ali vse ni nič
pomagalo. Poslali smo nekolikokrat stariše
z dečkom na imenitna božja pota, ali ljubi
bog je odlašal s svojo pomočjo zato, da bi
zamogel nenavadnim in odličnim načinom
pokazati, kakšno moč je izročil svojim du-
hovnikom.

Dne 12. maja 1891. je bil najmilostlji-
vejši škof Pankracij iz Avgsburga na obisku
pri mestnem župniku Scheidlu v Wemdingu.
Oče nesrečnega dečka, ki je izvedel o tem
obisku, je poprosil škofa za avdijenco, ki
mu je bila podeljena. Kakor hitro je vsto-
pil oče z dečkom v avdijenčno sobo, obrnil
se je škof v polni zavesti svoje škofovske
sile in moči k dečku z besedami: «Mene
ne oslepariš, ti nečisti duh!» Ko je pa
škof sam dal dečku svoj blagoslov, dospel

je k trdnemu prepričanju, da nima pred
seboj sleparstva, marveč da mora biti de-
ček v resnici obseden od hudega duha. K
temu je treba opozoriti, da je vse resnica,
kar tu pripovedujemo, kar lahko potrdi
ne le o. Renigij, vikar in o. Avrelijan,
ampak tudi mnogi ljudje iz dečkove domače
občine in iz Wemdinga.

Kadarkoli je moral deček mimo kake
cerkve, križa, ali kakega spominka v čast
matere božje ali kakega svetnika, vedno
je že v daljavi kakih 30 korakov kazal
precejšen nemir in padel na tla kakor brez
zavesti. Zato so ga morali okoli takih spo-
minkov vedno prenašati, in še le potem
za njimi je mogel zopet hoditi. Dalje smo
mi (t. j. očetje kapucini) in tudi mnogi
drugi opazali, da je bil deček v cerkvi
grozno nemiren, posebno pri povzdigovanju,
in da ni mogel svojih očij, ki so bile trajno
zaprte, nikdar obrniti k oltarju. V tem
bednem in usmiljenja vrednem stanju se
je nahajal deček skoro pol leta, kajti no-
bena molitev ni pomagala. Ko se je nje-
govo stanje vedno hujšalo in hujšalo, obrnil
se je njegov oče pismeno na milostljivega
škofa v Avgeburgu s prošnjo, da bi do-
volil izvršiti slavnostno zaklinjanje (Ezor-
cismus).

Dne 25. junija 1891. je dobil naprošeno
dovoljenje z opombo, da mu je prosto iz-
birati duhovnika, ki bi prevzel to težavno
nalogo.

(Dalje prih.)

socijalno demokracijo radi mojega vstopa v to stranko. Ako ste se zavedali, da ste vi napredni in da smo mi napredni, potem ni med nami drugega razločka nego v taktiki. Ako ste prepričani, da so naši cilji neizvedljivi, potem se borite proti neškodljivemu sovražniku in trosite svoje moči in izpostavljate ugled in ime naprednjaške stranke na Goriškem. Ako pa ne in ker pobijate napredno in svobodomiselno našo stranko ter terorizirate pristaše socijalno-demokratske stranke in posebno akademične mladine, je Vaša svobodomiselnost goli švindel in razpostavili ste se kot stranka, ki se krije pod lepim imenom napredna in svobodomiselna, pa je dejanski nazadnjaška in omejena. Brez naprednosti in svobodomiselnosti pa nimate nikakega programa, ter se pač lahko trdi, da je vsa napredna stranka na Goriškem vaša stranka ali stranka „Soče“ in da pristaši, ki se zbirajo okoli vas ne morejo imeti drugega cilja nego osebnega in sebičnega; ali se boje Vašega terorizma, in glasila dobiti ali ohraniti pozicije. Enakih misli se je izkazal Vaš najbolj gorki pristaša dr. Pue, ki ga ni bilo sram na občnem zboru akademičnega društva „Adrija“ priznati, da je zlorabil pečat in podpis Zveze narodnih društev radi tega, da bi lovil inteligente med svoje pristaše. V dotičnem vabilu pravi, da so sovražniki napredne stranke klerikalci in socijalni demokratje, na shod pa je vabil mlajše člane, ki so znani kot socijalni demokratje, izključivši dra. Dermoto in mene!

To in rezultat Vaše polemike je torej jasen dokaz, da je ime in program Vaše stranke, naprednost in svobodomiselnost le fraza, s katero lovite osebne pristaše in v osebne namene.

Krasno ilustracijo Vašega značaja v zadnjem članku kaže motto: Bog da, Bog vzame. Napisali ste v „Soči“ tako drzno in nesramno laž, da je ne morem skoraj umeti. Trdite, da sem napravil v svoji hiši nad pisarno napis: Bog da, Bog vzame zato, da lovim s tem klerikalnim mottom kmete. Veste dobro, da je spomladi leta 1899 kupila moja žena hišo, ki po prostorih zadošča ravno za družino. Veste tudi, da sem pisarno odprl 1. jan. 1901 in da ste me s te pisarne tako rekoč vrgli jeseni leta 1903. Nalagali ste me namreč, da Vam je hišni posestnik Hausner odpovedal prostore in da ste naročili že nove stroje, ki se morajo postaviti 1. nov. na lice mesta, in da bi trpeli ogromno škodo, ako se ne ognem s pisarno. Vi ste trdili, da traja pod. najem prostorov 2. leti, jaz pa 5. let. Nisem se hotel ogniti, ker mi je bila selitev ravno jeseni pri največjem delu mučna in mi je povzročila nepotrebne stroške; zato ste mi napravili sodno odpoved. Z ozirom na tretjo osebo, ki me je prišla prositi, naj se udam, ker bi ona imela veliko škodo, ako bi jaz ostal v dotičnih prostorih, sem se njej na ljubo udal in v največji naglici preselil iz Gosposke ulice, naredil prostor Vaši tiskarni, preložil svojo družino v gornje prostore hiše Via Tre Re, ter potaknil opravo dveh sob v podstrešje. Glavni zid spodnjih prostorov sem moral šele prebiti za rabo pisarne v slabem vremenu jeseni, tako sem se ognil tudi prepiru z Vami. Le dve leti sem mogel za silo vstrajati s pisarno v hiši žene ter sem se jeseni 1905 moral v novič preseliti drugam. Povzročili ste mi torej z Vašo prisiljeno odpovedjo ogromnih sitnosti in škodo; sedaj pa trdite, da sem si posebno svoto napravil s pisarno! Ta slučaj kaže prav v bengalični luči Vašo zavrtno lažljivost.

Op. ur. Ta korak dr. Tume smo tudi mi pričakovali. Najbolje je pač, da prezira napade na njegovo osebo, saj nasprotnik ni vreden, da se mu odgovarja. Kolikor se tiče napradov na stranko bomo pač odgovarjali seveda le v toliko v kolikor bo imelo za nas praktičnega pomena.

V prih št. objavimo konec te polemike in se bomo potem bolj posvetili objavljanju člankov in notic izobraževalnega pomena.

Politični pregled.

Avstrijski parlament je bil odprt dne 20. t. m. Razpravljalo se je najprej o dvojezičnem uradovanju na nekaterih lokalnih železnicah na Češkem. Rybař in tov. so v tej seji vložili interpelacijo radi znane afere N. D. O. z družbo „Dalmatija“.

Spor med Avstro-ogrske in Turčijo, ki je nastal radi aneksije Bosne in Hercegovine je končal. Avstrijska vlada je ponudila Turčiji 54 milijonov kron in Turčija je to ponudbo sprejela. Bojkot avstrijskega blaga na Turškem pa traja kljub temu še vedno dalje.

Načrt o hišnem davku v Trstu.

V prvi seji sedanjega zasedanja državnega zbora je bil vložen zakonski načrt glede gradualnega zvišanja hišnega davka in 5% davka v Trstu in okolici. Ti davki morajo biti upravljeni v letu 1909 z 82%, v letu 1910 z 84%, v 1911 z 86%, v 1912 z 88%, v 1913 z 90%, v 1914 z 92%, v 1915 z 94%, v 1916 z 96%, v 1917 z 98%, v 1918 in nadaljnjih letih z celo to svoto kakor prepisuje zakon z dne 19. svečana 1882.

Češki socialni demokratje na Dunaju so priredili v sredo pet protestnih shodov proti Axmannovemu predlogu, ki so ga krščanski socialci in nemški nacionalci sprejeli v nižavstvijskem deželnem zboru. Predlog zahteva, da bodi nemščina izključni učni jezik na vseh javnih šolah na Nižjem Avstrijskem. Vsi shodi so bili jako dobro obiskani.

Ogrski državni zbor se je v ponedeljek zopet sešel na redno zasedanje. Vlada mu je predložila zakon o normalnem kontingentu reklutov za l. 1909. V torek je zbornica sklenila, da darujejo diete poslancev enega dne za žrtve potresa v Južni Italiji in na Siciliji.

Domače stvari.

Vsi težaki v prosti luki uslužbeni pri „Cooperativi“, Lloydovem konzorciju in pri takozvanih „gangah“ so povabljeni na shod; ki se vrši v ponedeljek dne 25. t. m. ob 8. uri zvečer v Delavskem Domu.

Govorilo se bo o važnih stvareh.

Strokovna komisija.

Zaupni shod v Sv. Križu pri Trstu. Nad 150 povabljenih kmetov in delavcev iz raznih vasic se je zbralo v nedeljo dne 17. t. m. v gostilni Maganja v Sv. Križu. Razpravljalo se je o zelo važnem vprašanju, o ustanovitvi kmečke delavske gospodarske zadruge zadrage za okolico. „Delavski List“ je zelo razširjen po okolici in naši čitatelji kmetje in delavci niso prezili naših poročil o vseh, ki jih je imela naša kmečka delavska gospodarska zadruga v Dobravljah na Vipavskem, ki je imela v dveh mesecih in pol svojega obstanka nad 70 tisoč kron prometa. „Kar se je dalo narediti na Vipavskem, je mogoče tudi v naši okolici“. Tako smo si rekli in sešli smo se v nedeljo na omenjeni sestanki s prepričanjem, da se bo naredilo prvi korak v uresničenje naše ideje. Shod je otvoril sodr. Regent, ki je najprej opravičil odsotnost sodr. dr. Tume. Pozdravil je navzoče in je v daljšem govoru raztolmačil pomen in namen zadruge. Kakor drugod, tako vlada med slovenskim delavcem in kmetom, ki tvorita veliko večino slovenskega naroda, neopravičeno nesporazumljenje, ki se ob gotovih trenutkih spremeni skoraj v sovraštvo. Delavec in mali posestnik, oba sta trpina in izkoriščana, prvi od veleposestnika, drugi od industrijnega kapitalizma. Kot izkoriščana bi morala tedaj biti složna in skupno bi morala delati da si potem samopomoči zboljšata svoje življenske in gnotne razmere. Pa se vendar grdo gledata. In zakaj? Izkoriščevalci so vcepili v glavo delavcu, da je kriv njegove mizerije kmet, ki predrago prodaja svoje pridelke; kmetu pa so rekli, da je današnje mizerije kriv delavec, ki zahteva vedno manj ur dela in vedno več plače. Resnica je pa, da prodaja mali kmet svoje pridelke po ceni veletrgovcu, ki jih pa drago prodaja delavcu. Delavec se pa za njegovo delo malo plača in se ga izkorišča potem še, da se mu z draginjo odvzame še tisto, kar se mu je za njegovo delo dalo. Treba je tedaj odstraniti izkoriščevalce, parasita, ki živi brezdelno ob žuljih delavca in kmeta. Treba je, da se delavec in kmet združita, da bo delavec kupoval naravnost od kmeta, ki bo prodajal tako svoje pridelke dražje nego veletrgovcu in delavec jih bo imel tako še vedno bolj po ceni nego, da jih kupi pri trgovcu. To storiti je mogoče potom delavskih kmečkih produktivnih in konsumnih zadrug. Nadalje je sodr. Regent opisal vspehe in koristi naših tržaških konsumov sedanje bedno stanje okoličanskega malega kmeta, kateremu nudi poljedelstvo tako malo, da je prisiljen hoditi v Trst iskat dela, ako hoče živeti. Zato je tudi pri nas veliko zemlje neobdelane. Naša zemlja je pa jako rodovitna. Potom skupnega dela, potom zadruge, bi se koristilo kmetu že s tem, da bi svoje pridelke dražje prodajal delavcu direktno in omogočilo bi se tudi obdelati vsa neobdelana zemljo in jo na razne načine iz-

koristiti, da bi donasala najmanj 40% več dobička nego danes. Marsikomu ne bi bilo potem več treba iskati dela v mestu, ampak mirno bi živel v domačem kraju v korist sebi in delavstvu.

Za sodr. Regentom so govorili še drugi ki so vsi priporočali ustanovitev zadruge. Nato se je izvolil odbor sestojajoč iz 6 oseb. Tem se bo dodalo še pet in vseh bo naloga, da skrbe, da se v najkrajšem času zadruga ustanovi. Nato se je sklenilo da se priredi v nedeljo 22. t. m. velik shod v Sv. Križu, kamor je povabljen tudi dr. Tuma, ki se povabilu gotovo odzove. Po zaključnem govoru sodr. Regenta se je razvil domači razgovor o zadrukah, delavskem in kmečkem in drugih važnih vprašanjih.

V Sv. Križu se vrši pri Maganji velik shod v nedeljo 24. t. m. ob 3^{1/2} pop. Predaval bo dr. Tuma.

Občni zbor pogrebne družbe v Sv. Križu je bil dne 19. t. m. Predstojništvo je stavilo na dnevni red samo točko, kaj bomo z denarjem, ki je v blagajni. Društvo ima 117 udov, ki so sami kmetje in delavci. Društvo je tudi podporno in bi moralo tedaj člane tudi podpirati. Sedaj ima društvo v blagajni 2717 kron. To svoto bi se lahko porabilo v razne podpore članom. Ako pa odbor tega noče sioriti, naj pa denar pošteno razdeli med člane. Upamo, da bo to dovolj. Odbor naj ugodil volji članov, ki so jo izrekli na občnem zboru in ni treba, da bi vlagal denar v „Furlanijevo“ hranilnico kjer bi se izkoriščal samo v klerikalne namene. Ako se ne bo ugodilo volji članov, bomo pa drugače govorili tudi z nuncem Furlanom.

Afera „Dalmatie“ in N. D. O. Afera parobrodne družbe „Dalmatie“, katero društvo je namreč razveljavilo novosklenjeno pogodbo z razkladači njenih parnikov, je jako razburila možgane gosp. pri N. D. O. Da bodo naši sodrugi vedeli zakaj, jim bomo na kratko tukaj raztolmačili.

Gospodom pri N. D. O. ne gre za to, da ti delavci zmagajo nad parobrodnim društvom „Dalmatio“ in njenim upravnim svetnikom Cimadorijem, ampak ta afera jim je dobro došla, da jo izkoristijo v svoje politične namene.

Ta „delavska“ organizacija je priredila minoli teden po okolici kar dvanajst shodov, na katerih je protestirala proti društvu „Dalmatia“ in njenemu npravnemu svet. Cimadoriju.

Vsak pameten delavec mora uvideti, da tu ne gre za tiste težake in njih koristi, ampak za agitacijo gospodom narodnjakom, ki si hočejo s tem utrditi pozicijo — za prihodnje deželnozborske volitve.

Kljub izjavam, naših sodrugov, da oni niso sodelovali z dr. Cimadorijem pri razveljavljenju pogodbe med delavci in društvom „Dalmatia“, si upajo gospodje narodnjaki trditi in črniti socijalno demokracijo, da je tudi ona kriva, da je prišlo do tega.

Mi razumemo težki položaj narodnih voditeljev. Tako delajo oni zato, ker so prisiljeni. Oni dobro vedo, da ne morejo pomagati slovenskemu delavcu, da pride do veljave na narodni podlagi, amgak v to jih sili njih osebna korist.

Dostikrat smo slišali od slovenskih narodnih delavcev: „Če voditelji socijalne demokracije delajo, so za to plačani, med tem ko naši voditelji delajo zastoj!“ Ampak ti delavci ne vedo, da morajo ob drugi priliki plačati duplo ta trud svojih izkoriščevalcev. Če bi narodni voditelji ne delali tako, bi njih obstanek v Trstu bil nemogoč. Znan nam je slučaj, da so delavci, kateri so bili zaprti radi narodne stvari, morali plačati svojega „narodnega“ branitelja za tiste štiri besede, ki jih je spregovoril v njih obrambo, katere jim sicer niso nič pomagale in so morali odsedeti odmerjeno jim kazen v zaporu. To je dokaz, kako žrtvujejo narodni voditelji za narod.

Najprej spravijo zaslepljenega delavca v nesrečo in potem mu izvlečejo krvavo zasluženi denar, češ „če hočeš da te zavarjam, plačaj!“

Kakor smo gori omenili, N. D. O. ne gre za tem, da pomaga delavcem pri „Dalmatiji“. Saj isti delavci niso niti njeni člani, ampak uporabila je to priliko, da pokaže slovenskim delavcem, kako je v Trstu vse proti njim organizirano. Celo internacijski socijalisti, da so proti njim.

Pri tem imajo seveda namen odtegniti slovenske delavce od socijalne demokracije in isto očrniti pred njimi. Ampak tudi narodni delavci v Trstu bi mogli vendar enkrat sprevetiti, da so oni samo orožje v rokah svojih voditeljev, ki si potem njih utrjujejo svojo življenjsko eksistenco. Morali bi enkrat sprevetiti, da se v Trstu na

ta način njih življenjski obstoj ne utrjuje, ampak ruši. Kakor vsi, tako imajo tudi narodni delavci potrebo sotrpinov druge narodnosti, s katerimi morajo delati in deliti usodo svojega trpljenja in tlačanja od mednarodnega kapitalizma, kateri ne pozna razlike med eno in drugo narodnostjo.

Slovenski narodni delavci! Odprite vendar enkrat oči, in videli bode, da le pri mednarodnih delavcih imate svoje prave prijatelje, ki delajo samo za vašo korist in ki edini se bodo z vami borili proti mednarodnemu kapitalu in proti skupnim mednarodnim tlačiteljem!

Italijansko vseučilišče na Dunaju. Vlada je tedaj vložila v parlamentu predlog naj se ustanovi samostojna pravna fakulteta z italijanskim učnim jezikom na Dunaju. In mogoče je celo, da je avstrijska vlada na ta svoj predlog ponosna. Pa ni ji treba biti. Tudi slovenskim narodnjakom ni treba, da se vesele tega. Od vlade, ki se danes ne ozira na želje ital. naroda, ki zahteva vseučilišče v Trstu, smemo lahko pričakovati, da bo na ravno tak način postopala jutri proti nam. In ako slovenski narodni poslanci nočejo, da bi danes vlada ugodila želji vseh avstrijskih Italijanov, ne bodo imeli jutri nobene pravice javkati, ako se ista vlada ne bo ozirala na želje vsega slovenskega ljudstva. Naravno je da se s tem ne more italijanov zadovoljiti, in da bodo slej ko prej še bolj agitirali za ital. vseučilišče v Trstu, ki je tudi mesto najbolj pripravno.

Koliko železničarjev ima N. D. O.? Pišejo nam iz železničarskih krogov: Že večkrat sem čital v „Delavskem Listu“ o „velikem“ železničarskem shodu, ki se je vršil v Sokolovi dvorani v Narodnem domu. Ker je že vsem sodrugom znano, kako je „velik“ železničarski shod končal, se ne bom pečal z istim, ampak ozreti se hočem na pripravljalni odbor.

Temu shodu je — kakor znano — predsedoval gosp. Skalák, kateri ni železničar ampak bančni sluga. Poročevalec pa je bil g. dr. Mandič. Ta gospod tudi ni železničar, ampak odvetniški koncipient.

Navada je, da kadar se ustanavlja, kako strokovno organizacijo, se izvoli odbor iz istih delavcev, ki pripadajo stroki, kateri naj organizacija koristi. Ampak pri narodnjakih ni tako. Kakor sem že gori omenil, temu zaupnemu shodu je predsedoval člen pripravljalnega odbora, kateri je bančni sluga. Poročevalec pa je bil odvetniški koncipient. Iz tega je razvidno, da N. D. O. nima niti toliko železničarjev članov, da bi lahko sestavila pripravljalni odbor. Potem pa pišejo o nekem velikem železničarskem shodu.

„Edinosti“ in gospodi, ki sedi okoli tega lista ni nič prav prijetno, da so slovenski zadrugniki konsorcija za razkladanje in nakladanje blaga na Lloydove parnike, objavili izjavo, v kateri izjavljajo, da nimajo nič skupnega z Mandičem in narodno gosp. To so naredili zaradi tega, ker je Mandič hodil okrog v imenu nekaterih slovenskih zadrugnikov in hotel oškodovati tako slovenske in italijanske delavce. Tudi se „Ed.“ peni, da je javnost izvedela, da je v zadruzi, proti kateri nastopajo narodnjaški krumirji z vsemi sredstvi, večina slovenskih delavcev, ki pa imajo samo to napako, da ne trobijo v narodnjaški rog. V svojem komentarju se dela tetka veliko in bi hotela omenjene delavce pomilovati, pa ne vidi, da sta notica in tisti, ki jo je napisal ne samo pomilovanja vredna ampak vredna vsega preziranja strani vsakega poštenega delavca, ki ima še količjak stanovskega in osebnega ponosa. V četrtkovni števi je pa objavila „Ed.“ izjavi, ki jo tudi mi objavljamo, sledečo sodbo nekega italijana:

„Commentando questo comunicato (priorio non faceva bisogno che si dichiarassero), giache non possono essere che sciaivi, per commettere una azione simile. Un Irredentista.“

Mi sicer vemo, da ital. irredentisti sovrražijo več slovenske socialiste nego slovenske narodnjake. Ne samo v tem slučaju, ampak vedno se najdejo slovenski in ital. narodnjakarji skupaj, kadar se gre proti socialističnim delavcem. Zato je pa dolžnost delavcev vseh narodnosti, da se združijo proti združenim sovražnikom. Ampak da se „Edinost“ veseli, da imenujejo ital. nacionalci „ščave“ slovenske socialistične delavce, to nam pove kako neumno in brezmejno sovraštvo vlada do nas v narodnih krogih. Sicer bo o pravem času slovenska javnost že izvedela o vzrokih, ki so omenjene delavce prisilili, da so dali omenjeno izjavo, in takrat se bo kazala krumirška duša slovenskih narodnjakov še v bolj črni

luči nego dosedaj. Slovenski delavec pa vidi, da so ti slovenski narodnjaki dali ime «ščavo!»

Perun. Ko so stari Slovani vrgli Peruna s prestola, revež ni vedel kam. Zato se je obrnil proti nebesom, če bi ga moglo novi kolega sprejel vanje. Ko pride pred nebeška vrata, potrka in sv. Peter mu odpre. Toda on mu ni vedel dati pojasnila, marveč ga je poslal k nebeškemu očetu. No, ta mu pojasni, da penzioniranih bogov ne more sprejemati, ter ga napoti v vice. V vica pa se mu je godilo isto. Tudi tam ga niso marali, ker je bil bog, dasi ex bog. Povprašat gre torej v pekel. A tudi vragovi ga niso sprejeli, češ, da v peklu ne morejo rabiti bogov, naj si so aktivni ali a. D. Ves nesrečen gre Perun še enkrat do sv. Petra: «Kam naj grem, ljubi Peter, ko me nikjer ne marajo in ko nisem za nobeno rabo». Peter malo pomisli, potem se mu razjasni obličje in pravi: «Veš kaj, Perun, če nisi za nobeno rabo, pojdi k tržaški „Edinosti“ za sotrudnika, tam te gotovo sprejmejo». In zgodilo se je tako.

Čudne pojme imajo tržaški slovenski visokošolci v društvu „Balkan“ o sebi in o načinu, kako je treba delati za ljudske knjižnice po okolici. Priredili so dne 9. t. m. akademični ples, na katerega ni smel nihče, ki ni bil povabljen ali pa ne spada k visoki tržaški narodni družbi. Utemeljevali so to, češ, da ne smejo iz ljudstva zajemati sredstev za ljudske knjižnice. In ker so se hoteli zabavati samo med inteligenti (?) in ker niso hoteli na ples ljudstva, zato tudi so imeli od plesa le 30 K dobička, s čimer se ljudske knjižnice pač ne bodo povečale. Na vabila pa, ki so jih razposiljali smio čitali, da se hočejo tudi približati inteligenciji, katere člani da bodo kualu postali. To so pa res ponižni dijaki, ki kljub vsem svojim študijam se ne smatrajo še za inteligentne. Da se dijaki tako ponižajo pred visoko gospodo, pa res ni nič prijetnega.

„Slovenec“ je povedal v svoji številki dne 20. t. m. da je dal gospod M. Cotič, ki je glavni urednik „Edinosti“ svojega sina v laško šolo. Temu se gotovo ni treba čuditi. Saj se samo ravna tako kakor večina tržaške narodne gospode. Hčerki dr. Rybára ste n. pr. članice tržaškega nemškega „Turnvereina“. Ampak bog ne daj, da bi si upal kak delavec socialist pošlati svojih otrok v laško šolo. To bi grmelo po izdajalcu.

Akademiki Gabrščeku. Akademiki letijo za Tumom! Z drugimi besedami: Akademiki so socijalisti, ker je Tuma socijalist.

Mlad človek, posebno dijak, rad čita. Čita časopise in revije, beletriste in filozofe. V XX. stoletju čitamo Tolstega, Ibsena, Zola, Harsea, Engelsa, Gumpłowicza, Spencerja, Dostojevskega, Gorkega i dr. Slovenci posebej Cankarja in Zupančiča. Čtivo močno upliva na razvoj svetovnega nazora. Ti pisatelji navajajo dijake k socijalističnemu naziranju. Navajali bi tudi druge, če bi jih čitali. Čtivo, življenske razmere, razpoloženje ne pa Tuma, so vzrok, da so dijaki socijalisti.

Drugo vprašanje je, zakaj se nagibljejo dijaki k socijalnodemokratski stranki. Djak mora biti samostojen, teoretičen politikar. Politika mu bode veda. Djak je izbirčen. In ravno radi tega se mu socijalna demokracija najbolj prikupi. Zakaj socijalna demokracija je stranka z znanstveno utemeljenim programom. Raditega je edina socijalna demokracija zmogla biti svetovna stranka, je edina stranka, ki uveljavlja moderni svetovni nazor. Njena praktična politika je inteligentna, vsled česar tudi praktično izvaja svoje ideje. To uvidi, kdor čita programe strankinih občnih zborov. Ni toraj Tuma vzrok, če simpatizirajo socijalistični dijaki s socijaldemokratsko stranko in pristopajo vanjo. Možje, ki trdijo, da je Tuma vzrok, so skrajno plitvi in neizobraženi možje, ali pa hudobni in samopašni ljudje. Oboje se nam zdi enako verjetno. Ti ljudje niso demokrati ne socijalisti, še manj svobodomiseln. Ljudstvu se pa kot take kažejo. Stvarno toraj ne smejo polemizirati proti socijalni demokraciji. — Slekli bi se in v prahu bi ležali rodoljubja stebri stari. Stvarno ne smejo in ne morejo, toraj hajd na osebe. Ti ljudje imajo lepo porcijo demagoškega talenta. Če si pa to lastnost odrekajo, tedaj so ignoranti. Če res tako mislijo kakor pišejo, potem opiši kdo drugi njihovo neizobraženost.

Končno bodi še rečeno, da dijaki res radi zahajajo v družbo učenih mož, da se česa nauče. Temeljito izobraženi možje lahko uče, plitvi demagogi pa ne.

DOPISI.

GORIŠKO.

Gorica. Krajna organizacija v Gorici je imela v soboto ob 6. zvečer predavanje, kakor po navadi. Predaval je sodrug dr. Dermota, zakaj mladina prihaja v navskrižje s klerikalnim svetovnim nazorom.

V nedeljo je bil navadni razgovor o političnih dogodkih, posebno o volitvah v trgovsko-obrtno zbornico, in o novi taktiki stranke vsled razvoja strokovnih organizacij in vsled novega političnega položaja.

V soboto bode predaval sodrug dr. Ferfolja. Po predavanju sledi sestanek akademične mladine. Čas je, da se le-ta loti praktičnega dela s tem, da prevzame nalogo predavateljev po naših organizacijah.

V nedeljo zaupen shod radi izvolitve delegatov na VIII. strankin zbor v Ljubljani.

Narodna delavska organizacija se je ustanovila v Gorici dne 12. t. m. Kakor poroča „Edinost“, so govorili na shodu „ognjevit“ gđe. Fabčič, Batjel in Cijan ter je klatil svoje neslanosti neki Udovič (rečte Vdovič). Kar se tiče poročila, je seveda povsem resnično, saj jamči že „Ed.“ za to. Govoriti še hočemo o nečem drugem. Nam je popolnoma vseeno, kaj smatra dopisnik „Edinosti“ za neslanost in frivolnost, zakaj: kaj koža ve, kaj je pomaranča. Radovedni pa smo, kakšne obraze bi napravili gospodje ognjevit govorniki, če bi brali svoje govore, s čemer bi jim lahko postregli, če bi se nam ne zdelo škoda papirja in če bi se nam ljubilo dotičnim gospodom delati «slavo» in «reklamo». Kar se pa tiče ironiziranja rodoljubov pa „Ed.“ poroča, da je Vdovič to hotel, ne pove pa naravnost, da se mu je to posrečilo. Reče samo, da se je vsa akademična mladina neumno smejala. To poročilo moramo popraviti tako, da se ni smejala samo akademična mladina, temveč tudi drugi so se krohotali. No, pa to je postranska stvar. Konstatirati hočemo le, da je neki Vdovič govoril že po zaključenem shodu, če se sme imenovati to shod. Kar se tiče obiska, pa privoščimo poročevalcu „Edinosti“ veselje, da je videl 80—85 ljudi, dasi jih je bilo le 72, med temi 12 socialnih demokratov, 20 delavcev, drugi so pa bili delodajalci ali pa ljudje, ki se ne štejejo med delavce.

Toda bodi dovolj. Saj je med pametnimi ljudmi že davno mnenje, da bi bilo edino prav, da bi „Edinost“ izpremenila svoj motto na čelni strani iz «v „Edinosti“ je moč» v «v „Edinosti“ so oslarije», ali pa «v „Edinosti“ je moč-nik».

Zaupni shod dosedanje agrarne stranke se je vršil v Gorici v prostorih „pri Zlatem Jelenu“ ob 3. popoldne. Na shod se je vabilo splošno vse prijatelje stranke, vendar se je delalo pri dopuščanju gostov razliko, ko je predsednik in voditelj stranke dr. Franko izjavil, da gre sploh za intimne notranje zadeve in za izvolitev izvrševalnega odbora.

Dr. Tuma, ki je sledil splošnemu vabilu, je hotel v imenu socijalnodemokratske stranke pozdraviti novo kmečko demokratsko stanko in precizirati svoje stališče proti njej. Po izjavi dr. Frankota, da stranka ni konstituirana, marveč se ima šele pri zaupnem shodu odločiti nje program in smer, se je odstranil, dasi je ostalo nekoliko pristave socijalnodemokratske stranke pri zborovanju. Na zaupnem shodu se je sprejel «nov» program, ki pa seveda nam ne more dajati posebno velikega zaupanja, da bo za bodočo stranka res kmečka, res demokratska in res izven liberalne Gabrščkove stranke. Sicer pa takim brezbarvenim programom ne moremo dajati dosti veljave, odločilna bo za nas bližnja taktika kmečke stranke in nastopanje novega kmečkega lista. List kmečke demokratske stranke poleg lista delavske demokratske stranke je skrajno potreben, in po stvarni poti bodeta oba skupno vplivala na prepored političnih razmer na Goriškem.

Le bojimo se, da manjša frakcija nove kmečke stranke ne bi sledila po sedanjih poti opolzke zveze s «Sočino» stranko. Skoraj bi sodili na to po odijoznem poročilu o shodu v «Edinosti», ki kaže nek oficijelen značaj. Zakaj se ne ogibati opazk, ki dišijo močno po osebni mržnji. Torej čakajmo, da vidimo.

Štandrež. Naša krajna organizacija je ustanovila in je začela čilo delati, kar kaže najbolj to, da je prevzela sprva 20. Delavskih Listov, zdaj se je pa to število povzelo na 50, in bode tudi to v kratkem preizkušeno. Štandrež, Miren, Bilje, Vrtojba, Podgora, Sovodnje in Solkan oklepajo danes

Gorico in pridejo v kratkem tudi Gorenja Vrtojba, Šempeter in Kromberk v naš trdni obroč.

ISTRA.

Pulj. Militaristi in Sokolci. Na to notico, ki smo jo objavili v zadnji številki našega lista pretečenega leta, je odgovoril naš «Omnibus». Odgovarja seveda tako kakor zna in ve odgovarjati samo Omnibusov urednik. Pravi, da niso bili naši sodr. izivani od sokolcev in vojakov, ter da ni bilo 12 marveč samo en vojak. Pravi, da je bila v ravno isti gostilni družba v drugi sobi, ki je prepevala italijanske pesmi. Omnibusu bode povedano prvič, da je v dotični gostilni samo ena soba. Torej ni bilo italijanske družbe, ker ni sobe. Drugič moramo povedati, da je bilo v gostilni polna miza vojakov, ki so skupno s sokolci provocirali naše sodruga z rečenimi medklici. To povdarjamo še enkrat. Na druge neumnosti v «Omnibusu» ne odgovarjamo, ker bi bila škoda papirja.

Kaj se je zgodilo? Nič se ni zgodilo! Slovenski socialisti so prišli z rdečimi klinčki v kavarno v Narodnem domu in so provocirali. Pijani so bili, nemško so med seboj govorili pa z natakariji so se prepirali! Vse to smo čitali v «Omnibusu». Seveda govori «Omnibus» o tem na dolgo in široko v posebnem članku. Kakor da se je dogodilo kdo ve kaj in ki naj bi presenetilo celo javnost. In kaj se je zgodilo?

Sedem naših mladih sodrugov, ki so bili na veselici v «Arco Romano» so šli po veselici v kavarno v Narodni dom na črno kavo. Seveda je imel vsak svoj rdeči nagel, ki si ga je nakupil na veselici. Med temi je bil tudi nemški sodrug, ki ni znal slovenskega. S tem so naši govorili nemški. Hoteli so plačati ali glej čudo: Natakariji je zaračunal vsakemu dve kavi, pa so spili vsak eno. Proti taki zmoti natakariji, so naši sodrugi seveda protestirali. To je bilo vse, kar se je zgodilo. «Omnibus» se jezi, da so slovinci govorili z nemškim sodrugom nemški. Nima prav «Omnibus». Kdor prestopi prag kavarne v Narodnem domu, je takoj pozdravljen v nemškem jeziku (kakor v Trstu op. ur.) v kavarni se ne govori drugače nego nemški. «Omnibus» očita našim sodrugom, da so bili pijani. Nima prav «Omnibus». Naši sodrugi niso bili pijani, ampak v kavarni v Narodnem domu je vedno kak, ki spi. Morda spi od narodne navdušenosti, katera tudi opijani človeka, ampak navadno spe zato, ker preveč ljubijo domače narodno istrsko vino.

Ampak urednik «Omnibusa» je grozen šaljevec in dopade se mu včasih lagati. Bufonček.

In zopet se je puljska policija blamirala. V četrtek dne 14. t. m. se je vršila pred tuk. sodiščem obravnava proti sodr. Petejanu. Tožen je bil, da je razžalil avstrijsko vlado in puljsko policijo. Tožila ga je policija. Obtožba je bila sestavljena tako-le:

«Gospod Petejan je priredil na Kostanjevem griču volilni shod, ne da bi bil prej shod naznanil redarstveni oblasti. In kadar je prišel na shod policijski zastopnik in je prašal gospoda Petejana ako ima dovoljenje da sme sklicati shod, ga je g. Petejan zaničljivo zavrnil, češ, da ako ne pozna postave, naj se je gre učiti. Navzoči so mu za to burno ploskali in je ostal redarstveni zastopnik osramočen. Nato je govoril dalje in je med govorom oestro napadal vlado. Med drugim je rekel tudi sledeče: Prokleta avstrijska, ki protežira buržoazijo».

Tako se je glasila obtožba. Ko je sodnik obtožbo prečital je naznanil takoj, da je državno pravništvo drugi del obtožbe uničilo, ker se omenjenih besed ne more smatrati za razžaljenje vlade. Ostalo je tedaj samo prvi del, ki dolži Petejana razžaljenja policije. Po zaslišanju redarstvenega zastopnika in obtoženca Petejana, je sodnik po kratkem prevdarku oprostil poslednjega vsake kazni.

Tako je sedaj puljska policija za eno blamažo bogatejša.

Ampak zelo žalostno je, da se pri puljski redarstveni oblasti ne pozna ne volilnega ne zborovalnega zakona. Gospodje bi se bili vendar lahko že naučili, da se sme od časa, ko so volitve razglašene pa do konec volitev, prirediti volilne shode na zaprtem prostoru ne da bi se te shode naznanilo redarstveni oblasti. Tako bi morali gospodje na redarstveni oblasti v Pulju vedeti, da oni nimajo nič dovoljevati. Kdor hoče v času, ko ni volitev prirediti shod, mora to policiji (kjer je policija) naznaniti in mora poslednja naznanilo vzeti samo na

znanje. Samo zaradi važnih razlogov sme policija shod prepovedati. Dovoliti nima ničesar, ker ima vsak avstrijski državljani, če tudi biva v Pulju, zajamčeno v avstrijskih zakonih pravico do prirejanja shodov. Zato se pa tudi nikdar ne prosi ne policije ne drugih oblastev če se sme ali ne sklicati shod, samo naznani se, da se je shod sklicalo. Toliko v pojasnilo puljski redarstveni oblasti.

Veselica delavskega izobraževalnega društva, ki se je vršila v Pulju v «Arco Romano» v nedeljo dne 10. t. m. je izpadla izborna v vsakem oziru. Velika dvorana je bila polna slovenskih sodrugov in sodruginj. Pohvaliti moramo naše diletante in diletantije, ki so nam s svojo igro pokazali, da smemo od njih mnogo dobrega pričakovati. Zlasti so v igri «Iz mladih dni» dobro zadeli svoje vloge sodr. Kokotovič in Fabjančič. Le nekoliko glasneje naj se nauče govoriti.

Vsi strankini pristaši so vabljeni, da se udeležijo zaupnega shoda, ki bo v soboto dne 23. t. m. v Arco Romano ob 8^{1/2} uri zvečer. Dnevni red: 1. Strankin zbor jugos. soc. dem. stranke v Ljubljani in volitev delegatov. 2. Prihodnje občinske volitve v Pulju. 3. Organizacija in časopisje. 4. Razno-terosti. Nihče naj ne manjka!

GLEDALIŠČE

V nedeljo dne 17. t. m. se je igralo noviteto „Moč uniforme“, operetna burka v treh dejanjih. Spisal jo je g. Jaka Štoka, uglazbil H. Vogrič. Gledališče je bilo nabito do zadnjega kotička. Po našem mnenju ne bi smela policija dovoliti toliko oseb v dvorano, katera nima nobene ventilacije. Igra sama na sebi ni vspela kakor se je pričakovalo. Po reklami, katero je «Dramatično društvo» delalo za to operetno burko, smo pričakovali nekaj dobrega.

V podrobno oceno igre se ne bomo spuščali, ker ni vredno. Mimogrede omenimo, da že sam naslov ne odgovarja vsebini igre. Čudimo se, da je dovolila intendenca „Dramatičnega društva“, da se je postavilo na oder igro, ki ne spada na gledališki oder, ampak kvečem v kak cirkus.

Naj omenimo še, da ni lepo, da nekatere osebe pritiskajo na oder „Dramatičnega društva“, da mora predstavljati igro, ki ni dovršena. Temu bi se skoro reklo, krasti denar iz žepa vbogim delavcem, ki gredo v gledališče, da se tudi kaj novega nauče, Igre, kakoršna je «Moč uniforme» ne služijo ne v svrhu izobrazbe a tudi ne v svrhu zabave. Zato je igra napravila popolni fiasco. Ljudstvo je bilo jako nezadovoljno, in je že med dejanji odhajalo. Na koncu igre so pa nekateri tudi žvižgali.

s. s.

V nedeljo ob 7. uri zvečer se bo ponovila šaloigra v treh dejanjih: „Odgojitelj Lanovec“.

Delavsko gibanje.

Skupina uslužbencev c. kr. glavnih skladišč vabi vse slovenske člane na poseben sestanek, ki bode v društvenih prostorih v nedeljo dne 24. t. m. ob 10. uri zjutraj.

Vsi člani te skupine pa so vabljeni na društveni sestanek, ki bo v sredo dne 27. t. m. ob 8. uri zvečer v Delavskem domu ul. Boschetto 5. s sledečim dnevnim redom: 1. Poročilo delegatov mehaničnega oddelka o zadnjem protestu. 2. Izvolitev volilnega odbora.

Skupina čevljarjev ima svoj redni občni zbor v nedeljo dne 27. t. m. ob 2 in pol uri pop. v Delavskem domu II. nadstropje. Dnevni red: 1. Poročila. 2. Izvolitev novega odbora. 3. Slučajnosti.

Dolžnost vsakega sodruga je, biti naročen tudi na glavno glasilo jugoslov. soc. demokratske stranke

„Rdeči Prapor“

Poslano*)

Z ozirom na dejstvo, da razširja dr. Josip Mandič tendenciozno vest, da 60 zadrugarjev zadruga za nakladanje in razkladanje blaga na loydove parnike, podpira slovensko narodno stranko, podpisani, takle vsi slovenski člani omenjene zadruga, pozivljajo dr. J. Mandiča, da objavi imena omenjenih zadrugarjev. V nasprotnem slučaju ga bodo smatrali za nesramnega lažnjivca.

V Trstu, 17. januarja 1909.

Miha Kreševič, Josip Urbančič, Štefan Škert, Ivan Gostiša, Josip Švagelj, Andrej Saksida, Anton Stare, Josip Lozar, Fran Merlak, Ivan Cotar, Fran Zuljan, Štefan Nemec, Josip Pokar, Anton Lašjak, Ivan Tornič, Ivan Sager, Fran Suštersič, Maks Černigoj, Ivan Rustja, Ivan Presničar, Jakob Sinič, Josip Šturm, Jurij Vidmar, Andrej Trampuš, Alojzij Sinič, Ivan Gladič, Josip Alesio, Anton Ferluga, Božidar Cvitanović, Fran Stuparič, Anton Štok, Josip Kenda, Ivan Zuljan, Anton Rakič, Fran Tribuson, Anton Runtič, Anton Klarič, Josip Jelen, Josip Pečenko, Fran Guštin, Anton Ferles, Josip Krpan, Ivan Vouk, Anton Kudek, Josip Turk, Lovro Baje, Anton Krašna, Ivan Mikalič.

*) Za sestavke pod tem naslovom uredništvo odgovarja toliko, kolikor zahteva tiskovni zakon.

Tajni sklad „Delavskega Lista“.

Mesečni prispevki.

Goriške organizacije 2 meseca	K	100.—
Org. pekovskih delavcev v Trstu 5 mes.	„	25.—
Železničarska organizacija Trst II. 2 m.	„	20.—
M. M. 6 mesecev	„	36.—
Anton Vrčon Skrilje 3 mesece	„	15.—
Milost Fran 5 mesecev	„	10.—
Jernejčič Anton 4 mesece	„	8.—
Dr. Solar 7 mesecev	„	7.—
Kermolj Vinko 3 mesece	„	6.—
L. J. 6 mesecev	„	6.—
Železničarska org. Nabrežina 2 meseca	„	5.20
Krajna organ. Skrilje 1 mesec	„	5.—
Del. kmečka zadruga Dobravljje 1. mes.	„	5.—
N. N. 1 mesec	„	5.—
Kopač Josip 2 meseca	„	5.—
Snejder Anton 4 mesece	„	4.—
Križman Josip 4	„	4.—
Jerše 4 mesece	„	4.—
Laščak Anton 4 mesece	„	4.—
Novak Avgust 4	„	4.—
Štolfa Alojz 2 meseca	„	4.—
Ipavec Anton 3 mesece	„	3.—
Cermelj Anton 3	„	3.—
Hafner Filip 3	„	3.—
Mižgur Franc 3	„	3.—
Zura Josip 3	„	3.—
Kiršner Rudolf 3	„	3.—
Srdan Ivan 2 meseca	„	2.—
Rahle Jakob 2	„	2.—
Kermolj R. 2	„	2.—
Bahun Andr. 2	„	2.—
Falk Franc 2	„	2.—
Žigon Štefan 2	„	2.—
Vrabc Dragotin 2 meseca	„	2.—
Žigon Anton 2	„	2.—
Renčelj Alojz 2	„	1.—
Ziberna Ignac 2	„	1.—
Štok Jernej 1 mesec	„	1.—
Štok Jakob 1	„	1.—
Kreševic Miha 1	„	1.—
Vatovec Franc 1	„	1.—
Lapajne Franc 1 mesec	„	1.—
Mešek Valentin 1	„	1.—
Kline Franc 1	„	1.—
Babuder Fr. 1	„	1.—
Ferri Andrej 1	„	1.—
Škof Franc 1	„	1.—
Kapel Jakob 1	„	1.—
F. L. 1 mesec	„	—95
Gabrovic Josip Nabrežina 4 mesece	„	3.20
Škerk Miha	„	3.—
Mozetič Anton	„	3.—
Prijatelj Josip	„	3.—
M.	„	3.—

Skupaj 247.35
(Dalje prih.)

Izdajatelj in odgovorni urednik VINKO KERMOLJ.
Tiska. TISKARNA MODERNA M. Susmel & Comp.
ulica della Zonta 8.

Gostilna „Alla Lealtà“

ANTON SAITZ

ulica delle Acque

Vina najfinejša, domača kuhinja

Družinske zabave.

Slovenci in Čehi v Trstu in na Primorskem.

Pozor!

Potrebujete srajce, spodnje hlače otroške obleke, obleke za gospice in gospe in razne druge domače obleke?

Pišite na podpisano trdko rokodelnega tkanega platnenega in volnenega blaga

78 ct. široko 25 m. stane 10 kron

» » 50 » » 20 » franko!

Trpežno Pozor! Raznobarvno!

Zahtevajte vzorce!

Marie Černá,

Ručni tkalcovna, Nový Hrádek
u Nov. Města n. M., Čechy.

Skladišče

ameriških mrežic in aparatov
za električno in plinovo luč

E. WÖFLER - TRST

ulica delle Acque št. 20.

Zahtevajte po vseh
kavarnah in gostilnah **Delavski List**

Vpiše se

Delavske konsumne zadruga

lahko vsak dan

v združnem uradu ulica
Boschetto 5, I. nad.,
ali pa v združnih skladiščih
ul. Belvedere št. 34,
ul. dell'Istria št. 10, ul. del
Salice št. 4 in ul. Acquedotto št. 67.

Nova klobučarnica

GIORGIO DE LUISA

predkratkim otvorjena

v ul. Barriera Vecchia št. 2

Velika zbirka najnovejših klobukov in
kap vsakih oblik iz najboljših tovarn.

Cene zelo nizke.

LIKARICA

JULIJA POLLAK

TRST

ulica Sette Fontane šte. 5. I. nad.

Priporočja se sodrugom.

= Delo fino in točno. =

Postrežba na dom.

Slovani! Podpirajte edino Slovani!

Slovansko knjigarno in papirnico

Josipa Gorenjca, Trst, ul. Valdirivo 40

FRATELLI PAGANI

TRST. Ulica Acquedotto št. 6.

Velika zbirka igrač, okraskov, parfu-
marij, mila, ovratnikov, zapestnikov,

kravat, i. t. d.

KAROL GERBEC

BRIVEC v ulici delle Acque št. 17.

Enotni mesečni tarif. Šterilna svetilka Long.
Zbirka parfumarij in mila.

Gostilna „Casa del Popolo“

(Zadružna delavska gostilna)

Trst, ul. S. Lazzaro in ul. S. Caterina

Domača kuhinja vedno dobro preskrbljena.

Cene zmerne.

Shajališče zunanjih sodrugov.

KAVARNA UNIONE

TRST

Ulica Caserma

in ulica

Torre Bianca.

Napitnina je odpravljena.

Velika zbirka političnih in leposlovnih revij
in časnikov v vseh jezikih.

Čitajte „DELAVSKI LIST“

Kmečka delavska gospodarska zadruga

v Dobravljah na Goriškem

Registrovana zadruga z omejeno zavezo.
USTANOVLJENA LETA 1908.

Podpisano se tem potom zahvaljuje
dosedanjim vinskim odjemalcem, posebno
občnemu konsumnemu društvu v Ljubljani
delavskemu konsumu v Idriji, zasebnikom
v Mirnu in drugod.

To priliko pa uporabi, da priporočja ve-
liko množino svojega še neprodanega vipav-
skega naravnega vina iz lastnih kleti zdru-
ženih kmetov iz Dobravelj, Skrilj, Brji,
Šmarji, Rihemberga, Kamnja in bližnjih
vasi, vsem svojim dosedanjim in novim
odjemalcem po Kranjskem, Primorskem,
Štajerskem, Koroškem in drugod.

Pošilja se od 56 litrov naprej po jako
zmernih cenah.

ZADRUŽNO VODSTVO.